

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת אחרי - קדושים

החיים כאחד משישים

נכפל זה הענין בלשון אחר ואמר: "אחרי ה' אלקיכם תלכו" ובא בפירושו שרצה לומר ההדמות בפעולותיו הטובות והמדות הנכבדות שיתואר בהם".

לדוגמא, הגמ' (סנהדרין צג.) אומרת: "אלוקיהם של אלו שונא זימה הוא", הקב"ה מואס ודוחה לחלוטין כל התנהגות שבזה ומשפילה לעפר את ערך גופו של האדם, וזה צריך להיות גם בשבילנו עיקרון בחיים להגעל ולמאוס דברים כאלו. דוגמא נוספת, אם ה' אומר לנו שעולמו, הארץ ומלואה, הוא טוב מאוד: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א ל), אנו מחויבים להשתדל תמיד לראות את העולם הזה כטוב מאוד. "בכל מחשבותיך תחשוב כמוני אומר ה', ותהיה יותר ויותר קדוש, עם כל מחשבה שתחשוב כמוני".

דיברנו על שתיים מאלפי הדוגמאות שיכולנו לדבר עליהם; רק ציינתי כמה מהם כדי שנוכל להתחיל ל'גרד' את שטחיות ההבנה של מטרנתנו בחיים. הנושא שלנו הפעם יהיה; כיצד נוכל להכניס את עקרונות השלמות לאישיות שלנו.

התורה מלמדת מה להרגיש

בשתי הפרשיות שאנו קוראים השבוע, אנו מגלים שה' מצוה עלינו להשמר מאיסורי עריות. אך דבר ה' בתורתו אינו מסתפק בהודעת פרטי ההלכה - מי הם האסורים עלינו, ומה הוא העונש לעובר עליהם. התורה מוסיפה גם להתבטא כלפי מי שמתנהג כך במונחים של "תועבה", "זמה" (סלידה) ועוד כנויי גנאי קשים. הביטויים האלו התפרשו בתורה ללמד, כי מלבד מה שחשוב שנדע את עצם ההלכה של האיסור, ה' גם רוצה שנדע מה הוא חושב על איסורים אלו, ומזה נדע גם אנו איך לחשוב על איסורים אלו! ה' מלמד אותנו שלא רק שהדבר אסור, אלא שנדע גם איך להתייחס אליו ברגשותינו, הוא רוצה שנרגיש גועל ודחייה מדברים אלו. מי שנגעל מחוסר המוסריות של העולם שבחוץ, אינו סתם עדין נפש, אלא הוא אדם שמחשבתו כמחשבת ה', כך חושב מי שהוא "צלם אלקים"! זה לא רק דבר האסור, אלא גם מה שה' שונא: "אלוקיהם של אלה שונא זימה הוא" - ה' שונא את הלא מוסרי. כשאדם הוא עוסק ומשתדל לקבוע שנאה זו בדעתו, אז הוא עוסק בעבודה הגדולה של חשיבה בדרך שהקב"ה חושב, העבודה של "קדושים תהיו".

נלמד מרבי עקיבא

הדברים שאנו מדברים כאן אינם החידוש שלי. זו היתה דרכם של גדולי האומה שלנו מאז ומעולם, להשוות את מחשבותיהם למחשבות ה'. באבות דרבי נתן (פרק טו) אנו מוצאים את הסיפור הבא: רבי עקיבא הוצרך לנסוע לרומא

הכוונה בבריאת האדם

"וידבר ה' אל משה לאמר. דבר אל כל עדת בני ישראל", ה' ציווה את משה רבינו לומר דבר לכל עדת בני ישראל - גברים, נשים, בנים, בנות, גרים, כולם! "ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" - כל אחד מישראל צריך להיות קדוש, כי אני ה' קדוש!

במושגי המצומצמים, התואר "קדושה" הוא דבר מעורפל מאוד. אם תשאלו, יהיו שיגידו שהמדובר הוא באדם שמרבה להתענות ולצום, מישהו שאפילו לרגע לא מרים את מבטו מהקרקע. אמנם אלה הם דברים יקרים ונעלים, אבל זה לא מה שהוא באמת "קדושה".

הספורנו (יט ב) מסביר לנו למה התכוון הקב"ה כשאמר לנו "קדושים תהיו כי קדוש אני". "הכונה בכל אלה האזהרות היא שיהיו קדושים, וזה כדי שידמו ליוצרים כפי האפשר, כמו שהיתה הכונה בבריאת האדם, כאמרו "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". וזה באר עתה באמרו כי קדוש אני ה' אלקיכם - וראוי שתדמו אלי כפי האפשר בעיון ובמעשה". כלומר בראתי אתכם "בצלם אלקים", וזה מחייב אותכם להידמות לי "בעיון ובמעשה" ככל שתוכלו, וכיון ש"קדוש אני" בגלל שאני מושלם, אני מצפה מכם, לשאוף להיות מושלמים ככל שתוכלו להיות - להדמות אלי ככל האפשר מבחינה אנושית.

"והלכת בדרכיו"

וכי יש ביכולת האדם להידמות לה? הלא "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", הקב"ה כל כך הרבה מעבר לשכל שלנו, איך אנחנו יכולים להדמות אליו?! הדרך היחידה להידמות לה' היא ע"י מה שה' בכבודו מלמד אותנו בתורתו הקדושה לדעת מה הם מחשבותיו ודרכיו. כשנרבה בהתבוננות עקבית בדרכי ה' המפורשים בתורה, ובהמשך נשתדל בהתמדה להתאים לזה את עקרונות חיינו ומחשבותינו, נחיה עם ה"צלם אלקים" שבנו, כפי שהיתה הכוונה בבריאת האדם. דעתו של אדם יכולה להתרומם להשגות גבוהות מאד! כח החשיבה שבאדם הוא הדבר הכי חשוב וחזק באישיותו, וכשהוא מתאים את דרכי חשיבתו אל מחשבות ה' כפי שהם התגלו לנו בתורה, הוא כביכול מדמה את עצמו לה'!

ה' יתברך אומר לנו, בראתי אתכם "בצלם אלקים", אינכם כשאר האומות, אלא אתם בני יקירי וחביבי "בנים אתם לה' אלקיכם" (דברים יד א), ומחובתכם לחיות את חייכם בהתאם לכך. וכדברי הרמב"ם (סה"מ מצוה ח') "צונו להדמות לו יתעלה כפי היכולת, והוא "והלכת בדרכיו" וכבר נכפל זה הצווי ואמר "ללכת בכל דרכיו", ובא בפירושו 'מה הקב"ה נקרא חנון אף אתה היה חנון מה הקב"ה נקרא רחום אף אתה היה רחום', וכבר

של תפיסת כל חושי האדם, והאמת הזו מוחלטת אצלו ודוחה לגמרי את התפיסה הראשונית והלא מעובדת של חושי האדם. ורבי עקיבא רצה להיות בטוח שזימה תהיה מציאות גמורה של גועל וסרחון של דבר שמגעיל בכל חושי! - קדושים תהיו כי קדוש אני. ורבי עקיבא לא עשה זאת פעם אחת, ולא פעמיים. הוא ניצל כל הזדמנות להוסיף על שלמות דעתו. הוא עשה זאת שוב ושוב, עד שאימן את דעתו לחשוב באמת כמו מה שה' חושב. וכך, כשבעת נסיון פגש פנים אל פנים עם זימה, הוא הגיב - באופן לגמרי טבעי ש"תועבה היא", והעביר את הלילה בגועל מתמשך.

אל תתרגלו לסרחון

אז נניח שאתה הולך ברחוב ביום קיץ לוהט, ואתה נתקל בחתול מת בצד הרחוב, והוא שוכב שם כבר זמן מה בשמש החמה. זה מחזה נורא; זה מבחיל להסתכל על זה. אתה בטח חושב לעקוף כדי שלא תצטרך לראות את זה, להריח אותו. אל תעשה את זה. אל תפספס את ההזדמנות הגדולה לקבוע בחושיך את דעות התורה האותנטיות שמביאות אותך לקדושה, שום דבר לא יעשה את העבודה כל כך טוב כמו שימוש בעולם הפיסי בו אתה גר. לצערנו, דרכי הגויים, ההופעה הבהמית, וחיי הטומאה, מקיפים אותנו מכל עבר, לאט לאט גם אנו מתרגלים לסרחון הזה. התורה אומרת לנו "אתם אתם קרויין אדם ואין הגויים קרויין אדם" (יבמות סא). אבל אנו התרגלנו לחשוב שגם הם ראויים להקרא "אדם", זה מחלחל כבר אלינו מתחת לדלתותינו. ככל שנפנים לתחושותינו השונות את המחשבות האמיתיות של התורה, את המחשבות של ה', גם כשחלילה נפגש עם הסרחון שלהם אפילו כשהוא יהיה מבושם ומריח כמו ורדים, נרגיש שנפגשנו בריח פח זבל מטונף ומסרית. האדם החכם שרוצה לחשוב כפי מחשבת ה' יהפוך את האמת של מחשבותיו של ה' לממשית בחושיו.

לחיות עולם ברור בעולם הפוך

וההזדמנויות לעבודה זאת הן אינסופיות. כשאתה רואה בן ישיבה - או כל יהודי חרדי - אתה צריך לחוש בחושיך שהוא מריח כמו ורדים מתוקים. הגמרא (ברכות מג:) אומרת את זה. "עתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון". תן לזה מקום בחייך כבר עכשיו!

נניח שאתה רואה קבוצה של בחורי ישיבה שהולכים ברחוב. במראה שלהם אין שום דבר מושך במיוחד, אולי הפיאות שלהם עפים ברוח; ייתכן שאחד מהם גם מרושל קצת בבגדיו. ומהצד השני מגיעים כמה סטודנטים מהמכללה, כולם לבושים בקפידה, עם שיער מסורק לאחור, מלאים בחשיבות והערכה עצמית. החושים והרגשות הטבעיים מתרשמים מהאחרונים יותר מהראשונים, בכלל האחרונים נראים כאנשים שעושים משהו למען העולם, הוא עושים משהו למען המשפחה שלהם. אולי אחד מהם יהיה רופא מוצלח או מהנדס מפורסם, הוא יבנה בניינים וגשרים, איזו הצלחה הוא יהיה! אבל הגמרא אומרת לנו: אמנם כך הם פני הדברים בעולם הפוך, אבל יגיע הזמן שהעולם יהיה 'עולם ברור' ואתם בחורי ישראל, היהודים הכשרים הטובים, יניבו ניחוח מתוק כמו עצי הארץ של הלבנון. יום אחד העולם יכיר באמיתות העולם הזה; כל העולם ילמד לראות את העולם כפי איך שה' רואה את

לבטל גזרה מעל עם ישראל, היה שם שר אחד שרצה להכשילו בחטא, הוא שלח לו שתי נשים מקושטות. "והיה ר"ע יושב ביניהם ומרקק - ולא פנה אליהן. הלכו להן והקבילו פני השלטון, ואמרו לו שוה לנו מוות משתתננו לאיש הזה. שלח וקרא לו. אמר לו מפני מה לא עשית עם הנשים הללו כדרך שבני אדם עושים לנשים? לא יפות המה? לא בנות אדם כמוך הן? מי שברא אותך לא ברא אותם? אמר לו מה אעשה: ריחן בא עלי מבשר נבלות וטרפות ושרצים!" השר הזה שאל אותו הרי עשית מעשה שהוא לא אנושי, וכי כך מתנהגים עם בני אדם?! ור' עקיבא השיב לו זה לא רק שהם אסורות לנו, אלא שהם עצמם דבר לא אנושי, מריח מהם סירחון נבלות וטרפות ושרצים - גועל נפש ממש.

אנשים יכולים להתרגל לדברים, אפילו הגועל הראשוני שאדם חש מסרחון, במשך הזמן יכול להיות מתון יותר ונסבל. אצל רבי עקיבא לא כך היו פני הדברים, כל הזמן הנסיון הוא הריח "בשר נבלות וטרפות ושרצים" גועל נפש מוחלט. רבי עקיבא לא היה מגיע לכזו דחייה אישית עמוקה, עד שבעקבות בלתי פוסקת, חוש הריח שלו המשיך לחוש מהם סרחון בלתי אנושי וגועל נורא - אילו היו אצלו מחשבות התורה רק ידיעות השכל של אידיאלים תורניים. בוודאי שכשנודע לרבי עקיבא מה ה' חושב; כשהבין כי ה' הוא שונא זימה, וכי התנהגות בלתי מוסרית היא תועבה וזימה בעיניו, הוא עשה כל האפשר להביא לכך שמחשבת ה' הזו תמלא את כל צדדי חלקי תחושות הנפש שהקב"ה נטע ב"צֶלֶם אֱלֹקִים" שלו, חוש הריח, הראייה השמיעה, הטעם והמישוש.

נתחיל בכלי יקר ערך, אמת שנלמדה לנו על ידי ה"חובות הלבבות" (שער חשבון הנפש ג החשבון השביעי): "יחשוב במסורת התורה והערתה על כל מה שיש בו רצון אלקי ... וילבש כסות המורא ... והחפץ במה שהוא רוצה". איך אדם זוכה שכל חפצו יהיה כרצון ה'? "יחשוב במסורת התורה", והמחשבה של האדם נמשכת אחר דיבוריו. הדיבור והמילים שאדם משנן בפיו, פועלים עמוק עמוק בתוך מערכת הרגשות הפנימיים שלו. אם אתה רוצה להעמיק ולקבוע בנפשך פנימה את מחשבת ה', הצעד הראשון הוא לחזור ולשנן לעצמך לעתים קרובות ככל האפשר את מחשבותיו של ה' על העולם ועל האדם. ודאי שר' עקיבא הרבה לדבר דיבורי גנאי על החטאים והחוטאים הלא מוסריים, הוא ירק על האדמה בגועל כשחשב על התנהגות לא מוסרית.

אבל זה לא כל מה שעשה רבי עקיבא כדי ליצור לעצמו 'מוח התורה'. רבי עקיבא הבין שאם ה' שם אותו בעולם החומרי, אז ה' רוצה שהוא ישתמש בכל הכלים שקיימים בעולם הזה, כדי להגיע לשלמות הנפשית הזו. ואם ההשגחה זימנה לו לראות נבילה סרוחה נרקבת בצד של הכביש, הוא לא התעלם וזו הצידה - אלא הריח לרגע את הרקב עמוק של הבשר המרקב, הריח הנורא של התולעים וחידדקים שמכרסמים את הפגר, והוא חשב - ואולי גם אמר בפיו: "אח! איזה ריח מבחיל! הריח הזה הוא כמו הריח שעררה מריחה לפי מחשבת ה'. אם אי פעם אעמוד בפני הפיתוי של עבירה, זה הריח שזה יהיה גם לי".

אל תחשבו שתירגול זה הוא 'שטיפת מוח' עצמית, תירגול זה הוא לחיות כפי השלמות שכבר נמצאת באדם מצד נשמתו, ועבודה להשגת מידת הקדושה בשלמות. אם בתורה כתוב על דבר שהוא מגעיל, צריך להיות שזו היא גם האמת המוחלטת

לריחות הבשמים ונמשכות אליהן ... ויתרכו הלבבות הקשוחים ויכנעו ... כל ההנחיות הללו בעצות מרחוק כדי לרככם ולהביאם לשפלות הרוח".

כידוע בקטורת יש דין מיוחד: "אִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמוֹהָ לְהָרִיחַ בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמּוֹ" (שמות ל לח). כל מי שמחקה את הנוסחה, ועושה את הקטורת חולין חייב כרת, וזה אפילו אם הוא לא משתמש בה לעצמו. (רמב"ם כלה"מ ב ט). הרמב"ם מסביר (מורה נבוכים שם) את הסיבה לחומר האיסור, "כדי שלא יהא אפשר להריח אותו הריח כי אם שם ותהיה ההתפעלות בו יותר". כל כך נתייחדה וגדולה מעלת הקטורת להביא את האדם להשגת כבוד ה', עד שאפילו בעשיית מתכונתה לחוד יש פגם כל כך גדול בדבקות האדם בה' - שהוא מתחייב על זה כרת.

וביום הקדוש יום הכיפורים כשאחר כל ההכנות הגדולות בשבעה הימים שלפני יו"כ, הכהן גדול היה נכנס בקדושה ובטהרה בחד ובמזבח לפני ולפנים - בכוננות הכי נעלות ונשגבות, אפילו גם אז ככלות הכל, היה דרוש לו סיוע החושים הזה להשגת קדושת כבוד ה' השורה בקודש הקדשים. ה' יתברך מלמד אותנו כי אפילו רגש חושי שטחי הנגרם על ידי ניחוח, אמור לשמש כדי לרומם את המחשבות ולדבק את הנפש לעבודת ה'.

רק חדשים לקטורת!

וזה יעזור לנו להבין משהו שקשור לקטורת של הפרשה שלנו. כולנו יודעים על מצוות הקטורת: להקטיר קטורת לפני ה' בכל יום בבית המקדש. כל יום, הכהנים היו מתאספים במעגל, והם היו עושים גורל לראות מי יהיה הזוכה בצורות השונות של העבודה, לראות למי תהיה הזכות המופלאה לעשות את העבודה היום. עבודה זו קיבל כהן אחד, ועבודה אחרת כהן אחר, וכן הלאה. ככה זה נעשה.

ואז אחרי שהכל התחלק בין הכהנים, הודיע הממונה: "חֲדָשִׁים לְקַטֵּר בּוֹאוּ וְהִפִּיסוּ!" אלו שעדיין לא זכו לעשות את המצווה של עבודת הקטורת בחייהם, רק הם זכאים עכשיו להכנס לגורל על הזכות להקטיר את הקטורת. לכל שאר העבודות כולם היו זכאים להשתתף בפיס - אפילו אלו שכבר עשו עבודה זאת פעמים רבות בעבר. בכל פעם שהגעתי, היית זכאי להיבחר שוב. אך כשמדובר בקטורת, רק אלה שמעולם לא הקטירו לפני כן את הקטורת הורשו להשתתף. אם היית עושה את זה פעם אחת, אז לכל שארית חיך לא היית זכאי להביא אותו שוב - "חֲדָשִׁים לְקַטֵּר".

אז מדוע דוקא הקטורת היא עבודה כל כך חשובה, שרק פעם אחת בחיים יש את האפשרות לכהן לעשות את זה? חז"ל (יומא כו.) דרשו מפסוק שהכהן שעושה את עבודת ההקטרה זוכה לעשירות, וזו הסיבה שהעדיפו שמי שעדיין לא עשה עבודה זו יעשה אותה. אבל האמת היא שמי שעשה עבודה זו גם זכה לעושר האמיתי שאנחנו רוצים בעולם הזה; העושר שאנחנו רוצים להשיג הוא שלימות ודעת.

כשאדם נכנס לבית המקדש, מיד כשהוא הריח את הריח המיוחד למקדש, גופו ונשמתו נתחברו יחד להשיג את המעלה העליונה של עבודת ה' שנעשתה בבית המקדש. ואותה רוממות והתעלות הינה שלמות של הנפש לפני ה', וזו היא התגשמות המלאה של הציווי "קְדָשִׁים תְּהִיוּ". הריח שהריחו בבית המקדש, רומם את כל מי שהיה שם, לא משנה כמה הוא למד

העולם. ואז יראה רק היהודים יראי ה' הם שמריחים ריח נעים, הם אלה שמעניקים ניחוח מתוק. ואדרבא נערי המכללות האלה, אלה המשופעים באתאיזם וחוסר מוסריות, יפיצו ריח מטונף - כי זה בעצם איך שהם מריחים.

כמובן שבעולם הזה קשה להבין את האמת, אלא אם כן אתה מוכן להשקיע עבודה קשה. עולם הזה הוא עולם הפוך. מה שאמת נתפס כשקר, ומה שהוא טהור ונקי וקדוש נתפס על ידי העולם כמזוהם. הלכתי פעם ב'שכונת הרעשנים' מנהטן. זה היה לפני כשבעים שנה. גוי שיכור שבקושי יכל ללכת. והוא היה מגעיל. גוי מטונף ומריח רע. ראה אותי הולך ברחוב והוא צעק לעברי "יהודי מלוכלך". לא יכולתי לעמוד לידו, הוא הריח כל כך רע. היה אדם שעבד ב-AIPAC - הוועדה האמריקאית לפעולה פוליטית עבור מדינת ישראל. האיש הזה היה הנשיא שלהם או אולי המנהל הראשי שלהם. הוא הצהיר שמעולם הוא לא היה בברוקלין. למה? כי הוא לא אוהב יהודים אורתודוקסים "הם מריחים". הניו יורק טיימס אהב את זה, הם אפילו הדפיסו את דבריו פעמיים! זהו אדם, וזהו עיתון, שחיים עם עמדות שעומדות בניגוד ישיר למחשבות ה'. זה ההפך מקדושה, ההפך משלימות.

אם אתה אדם חכם, אדם שרוצה להיות קדוש לחיות כ"צֶלֶם אֱלֹהִים", ולחשוב בהתאם למחשבת הקב"ה, אל תחכה לזמן ההוא שהעולם יכיר את האמת. אתה רוצה לחשוב כמו הקב"ה ברגע זה - להגשים את דברי פרשת השבוע, קְדָשִׁים תְּהִיוּ. אז בכל פעם שאתה חולף על פני יהודי ירא ה', אז בכל פעם שאתה עובר ליד ילד ירא ה', ליד בן ישיבה, או כל איש עובד ה', תנשום עמוק ותרגיש את הניחוח של קדושה, מי משתמש במוח ובלב כמו שצריך, יכול להריח את הריח המתוק הזה שה' מריח ברגע זה.

סוד הקטורת

הרעיון שיש לחושים כח לרומם את הנפש ואת הדעת, הוא למעשה אחד הסודות של הקטורת עליהם קראנו בפרשת השבוע. בפרשת השבוע נאמר לנו "וְאֵל יְבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכָת אֶל פְּנֵי הַכִּפֹּת אֲשֶׁר עַל הָאָרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בְּעֵנָן אֲרָאָה עַל הַכִּפֹּת", "וְכִסָּה עֲנַן הַכִּפֹּת אֲשֶׁר עַל הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת" (אחרי מות טז ב יג). רק עם ענן הקטורת תוכלו להיכנס למקום הקדושה הפנימי ביותר, ההזרה החמורה המתריעה פעמיים על עונש המוות, מדגישה את ההכרח הגדול של ענן קטורת מעל הארון בזמן שהכהן גדול נכנס לפני ולפנים בקודש הקדשים. וזה היה עיקר מה שהכהן גדול עשה שם, הוא הניח את הקטורת על הגחלים ויצא החוצה. בצאתו הוא אמר תפילה קצרה מאוד בה ביקש מה' רחמים על עם ישראל. וזה צריך הסבר, מה כל כך חשוב בקטורת, שדוקא היא נבחרה לעבודה ביום הקדוש ביותר בשנה, במקום הכי קדוש בעולם?

אני לא יודע לומר לכם את סודות הקטורת במקדש, אבל את זה אני יכול לומר לכם, בין הסיבות של הקטרת הקטורת כל יום בבוקר - ובערב, היה גם העמקת רגשות הנפש ל'מזרח מקדש', וההתבטלות כוחות הגוף אל נוכחות כבוד ה' במקדשו - לאלו שזכו ובאו בשערי בית ה'. הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג מה) מסביר זאת באופן הבא: "ולפיכך צוה בו בהקטרת הקטורת פעמים בכל יום, כדי לבשם ריחו וריח בגדי כל העובדים שם ... וגם זה ממה שמקיים יראת המקדש ... כי הנפשות נינוחות מאד

שהוא נוצר כדי להשיג - ישתמש בכל פרט בעולם הפיזי הזה כדי להשיג את אותו שלימות.

האם יש כאן אדם שמעולם לא חרץ את אצבעו? האם יש כאן מישהו שלא חווה מעולם אפילו שריפה קטנה? אז התחלת לשתות את התה שלך, ולהפתעתך זה היה חם מדי, וזה צרב קצת את הלשון שלך. אה, להיכוות בלשונך ולאבד את ההזדמנות הגדולה הזו! כשאתה מקבל כווייה בלשונך עם משקה חם, זה הרגע בו אתה יכול להרוויח את המקסימום, תתפוס את ה"אש אחד משישים של גיהנום", קחו בחשבון שיהיה זמן בו אותם אנשים שמדברים בלשונם בעולם הזה דברים שאינם ראויים, יצטרכו לשתות תה שחם הרבה יותר, שישים פעמים חם יותר! ושם הוא כבר לא יוכל לרוץ במהירות לכיור כמו שעושים בעולם הזה, או להתזיז מעט מים קרים על הכווייה.

הנה לך אשה שעובדת במטבח, ולא בכוונה היא מניחה את האצבע על קומקום חם - אוו! - והיא רצה לארון התרופות לשים משהו על הכווייה שלה. אסור לה לטעות בהזנחת השיעור הזה. ייתכן מאוד שהיא דיברה בטלפון והיא אמרה משהו שאסור היה לה לומר, ועליה להיות מודעת לכך שיש גיהנום על דיבורים אלו. נוכל לדבר עם האישה הזו ולספר לה על גיהנום, אבל זה לא יעשה עליה את הרושם המלא, אני לא אומר שהיא לא הייתה מאמינה, אבל לשנות את גישה, להפוך למישהו שחי באמת עם אידיאלים תורניים, לזה דרוש הרבה יותר מאשר רק לשמוע רעיונות.

בגיהנום יש טיפול ללשון הרע, צריך לצרב את הלשון כדי להוריד את הכתם של לשון הרע, של ליצנות, של דיבור נגד תלמידי חכמים. יש טיפול למי שמפסיק לדבר דברים בטלים באמצע לימודו "כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים" (עבודה זרה ג:). מי שיפסיק את לימוד התורה שלו לעסוק בפטפטת סרק, יאוכל בשריפות גחלי עץ לווהט בעולם הבא, זה לא סתם דיבורים. המשל של אש של 'גחלי רתמים' מהעולם הזה ניתן לנו כדי שננצל אותו, לא להתעלם לגמרי ממנו, או לחזור על זה באופן שטחי כפי שהטובים שבינינו עושים. אז הגמרא מספרת לנו כיצד להתגבר על עצלות הנפש הזו שמקשה לרשום כל האידיאלים החשובים על הנשמות שלנו. אנו לומדים כאן שאש בעולם הזה היא הזדמנות לשלמות.

הלימוד מהכבאית

ולא צריך לחכות עד שתחרוך בעצמך את האצבע, כדי ללמוד את השיעור הזה. תוכלו לחפש את השיעורים מרחוק, כמה פעמים ראית את הרכבים של ה'מכבי אש' בנסיעה מהירה בשדרה אצים ורצים להילחם בשריפה? אי שם יש צרות, בוערת שריפה גדולה. ומכל עבר זורמת עוד עזרה. אש בוערת! ומה אתה עושה; מה אתה חושב? שום דבר!

נצלו את ההזדמנות. הקדש דקה לחשוב על האש החמה ההיא הבוערת איפשהו. ותחשבו על גיהנום. אה יי! גיהנום! הנושא שאף איש אינו רוצה לחשוב עליו. אבל הקב"ה כן רוצה שתחשבו על זה ולכן שלח לך את החויה הזאת, את השיעור החי הזה. לימוד זה לנפש - הוא אחד המטרות הנשגבות של האש בעולם הזה.

זה לא מה שאני אומר. זה מה שחכמינו אומרים לנו, כשתפגש באיזו צורה באש, בתודעתך כדאי לך להכפיל את

את הדינים של קדושת המקדש, כמה הוא למד על הרוממות המופלאה של עבודת ה', שום דבר שנתפס בהשגת השכל הפשוט לא משתווה להשפעת הקדושה הנוראה שבאה לאדם מהרחת ריח הקטורת.

ולכן עבודת הקטורת נחשבת לעבודה החשובה ביותר מכל העבודות. היה בה הזדמנות להעניק לכהן העובד את המתנה של דעת, להפוך את כבוד ה' למציאות עבורו, על ידי עבודה זו התעורר הכהן לחוש את שכינת כבוד ה' בעולם, הזדמנות כזו בחיים היא הזדמנות יקרה עד מאוד. וכך, רק פעם אחת בחיים היה זוכה כהן לעשות עבודה זו. הזכות שבעבודה זו גדולה מדי, חשובה מדי לתת לו אותה שוב פעם. כל אחד צריך לקבל את ההזדמנות שלו, אם הוא כבר קיבל את ההזדמנות שלו, הייתה לו ההזדמנות שלו, עכשיו הוא צריך לתת לשאר הכהנים הזדמנות.

שימוש בכלים לעבודת ה'

זהו עיקרון יסודי של התורה: צריך להשתמש בכל המימדים השונים שהקב"ה נטע באדם ובבריאה, על מנת להשיג טוב יותר את השלמות של קדושת החשיבה יחד עם מחשבת ה' יתברך. ואנחנו רואים זאת בתורה שוב ושוב.

כאשר הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו שיהיו לו צאצאים רבים, אין ספק שאברהם אבינו האמין בשלמות בקיום הבטחת ה', אברהם היה המאמין הגדול, הוא האמין לה' בלב מלא. ובכל זאת, ה' לא סתם אמר לו "אברהם עבדי הנאמן אני מבטיח לך שיהיו לך הרבה צאצאים". אלא הוא בחר להשוות את ריבוי זרעו לריבוי של כוכבי השמים שממלאים את כל רקיע השמים. ולא רק זה, אלא שהוא הוציא את אברהם מהאוהל, ואמר לו להביט אל שמי הלילה עם עיניו הגשמיות, כדי שיראה דוגמא לריבוי זרעו. "וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הֲבֵט נָא הַשָּׁמַיְמָה וְסָפֵר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זְרָעֲךָ" (לך לך טו, ה). ולשם מה? הלא אברהם היה מאמין!

אבל אנו לומדים כאן שוב, הקב"ה אומר לנו "קדשים תִּהְיוּ", לעובד ה' לא מספיק להאמין, עליו להתשמש בכל חושיו להשיג את דבר ה', דברי ה' צריכים להיות מציאות מוחלטת במחשבתו ובלבו. וכך כשאברהם יצא והסתכל אל הכוכבים, הוא התחזק יותר באמונה בהבטחת ה', הוא הוסיף להתמלא באהבת ה' - הרבה יותר מאשר אם היה נשאר באוהלו ורק שומע את קול ה'.

גיהנום במטבח שלך

זה מביא אותנו לגמרא מעניינת שלא מובנת כראוי. "אש אחד משישים לגיהנום" (ברכות נז:). מדוע הגמ' מספרת לנו את זה? והאמת היא ששישים זה רק משל, ביטוי (עי' מהרש"א). האש של גיהנום לווהט הרבה יותר משישים פעמים מהאש שלנו. אז מדוע הגמרא מצביעה בפנינו את המשל הזה?

התשובה היא שדוגמא זו נועדה להיות שיעור עבורנו - שיעור כיצד להשתמש בעולם הזה, במימד הפיזי שאנו חיים בו, כהכנה לעולם הרוחני בו נשב לנצח. אנו חיים בעולם פיזי, אנו חיים עם חיותנו הגופנית יותר ממה שאנו חיים עם קיומנו השיכלי. ולכן לרעיונות, אפילו החשובים ביותר, אין השפעה חזקה עלינו כמו ההשפעה של חוויות גופניות. וכך האדם החכם, זה שרוצה להשתמש בעולם הזה להשגת שלימות - שלמות האופי, המחשבה, האידיאלים והגישות

וכך האפיקורסים גילווי ראש המקיימים ועידות שואה, ובונים מוזיאונים שואה, מכריזים "לעולם לא עוד!" אבל הם הם אלה שהביאו עלינו את כל זה, מכיוון שדבר ה', ציווי התורה שלו, וה"קדשים תהיו" לא היו שווים להם לכלום.

אבל אנו, שלומי אמוני ישראל, אנו עדיין משתמשים בזוועה ההיא, בהרס ההוא, בכדי ללמוד את הלקחים שה' מלמד אותנו. בכל פעם שאתה שומע על אסון יהדות אירופה, בכל פעם שאתה נזכר בזוועות שיהודים סבלו, עליך להזכיר לעצמך תמיד: ככה זה גיהנום והרבה יותר גרוע. זה לפחות קצת הבנה של איך זה. וככל שאתה חושב יותר על העולם הבא, כך אתה חי עם ה"קדשים תהיו".

עולם הבא בעולם הזה

וגם תענוגי העולם הבא חייבים תמיד להיות חיים בתחושתינו. ואיזו הזדמנות טובה יש לזה יותר משבתות - יש תחושה של מעין עולם הבא במנוחה של השבת. הגמרא אומרת את זה - היא אומרת ששבת היא מעין עולם הבא. אתה שומע את זה? שבת היא רמז לתענוגות הממתינים לנו בעולם הבא. כל תענוג בשבת יש בכוח לעשות רושם ברגשותיך על התענוג האמיתי שמצפה לך בעולם הבא. אם בשבת סתם נהנים מהחלה והעוף והמרק - הכל רק כיף, מפספסים לגמרי את הנקודה!

אז בזמן שעקרת הבית מגישה את המאכלים הטעימים שהיא עמלה במשך שעות במטבח, אתה צריך לחשוב - תחילה דאג להודות לאשתך, ואז תתעסק בחשיבה: "האוכל הטעים הזה הוא רק אחת משישים, זה רק החיקוי לתענוגות שיהיו לנו בעולם הבא. כך אני אהנה מהעונג של עולם הבא אבל פי מיליון יותר. ככה יש להשתמש בהנאה המיוחדת שיש מהמטעמים שבמאכלי השבת.

אבל שבת היא רק שביעית אחת מימי חייך! חבל שתצטרך לחכות לשבת כדי להשתלם באמצעות תענוגות העולם הזה. אז אל תחכו! כל הנאה שתגיע לדרכך, כל שמחה ויופי בעולם הזה, יכולה לשמש כדי לעורר את מחשבותיך בכיוון אל מחשבות ה' ואידיאלים שלו. כל גן שעוברים עליו הוא רמז לגן עדן. כן, אתם עוברים ליד הגן של השכן שלכם ומתפלאים מיופיו וחושבים: הגן הזה הוא רק משל לגן העדן היפהפה שמחכה לנו. אז השכן שלך משלם כדי שיטעו את הגן שלו ויטפל בו, ואתה זה ש'קוצר' את הגמול.

"אֲשַׁבְּעָה בְּהִקְיָ תְמוֹנָתְךָ"

ואין צורך לעבור ליד גן נאה כדי להתחיל את עבודת ה' שלך. הדבר הראשון שאתה עושה כל בוקר יכול גם הוא להיות חלק מהקיום שלך של "קדשים תהיו". אני אסביר. דוד המלך הביע את רצונו הגדול (תהילים יז טו), המשאלה הגדולה של כולנו: "אֲשַׁבְּעָה בְּהִקְיָ תְמוֹנָתְךָ" - "בְּהִקְיָ" בעת תחיית המתים, כשאקיץ משינת המיתה, "אֲשַׁבְּעָה תְמוֹנָתְךָ", אזכה להחיות עם פארוך; לראות את דמותך, ה' יתברך. כולנו 'הולכים לישון' בסופו של דבר, במוקדם או במאוחר כולם הולכים לישון - השינה הסופית. לא משנה כמה תנסו להתעלם מזה, אינכם יכולים לצאת מזה. אבל מה עומד לקרות בסוף השינה ההיא? כשאתה עוצם עיניים בפעם האחרונה בעולם הזה, אתה לא הולך לישון לנצח. אתה הולך להתעורר.

האש ההיא, נורא ככל שהיא, לוחטת לוחטת ככל שהיא, לפחות בשישים פעמים, ולדמיין כיצד היא תהיה בגיהנום. תאר לעצמך התלקחות שכל מכוניות הכיבוי אש שבעולם לא יכלו לכבות. זה בוער באכזריות ואין מנוס. הכפילו זאת בשישים פעמים ותתחילו לקבל מושג על האש של הגיהנום.

גיהנום ירד לעולם הזה

כשעלה צורך היהודים היטלר ימ"ש לשלטון הוא הכריז על יהודי גרמניה שהם אויבי השלטון, אז הוא עדיין לא כבש את פולין, ולא פלש לרוסיה וליטא, אך הוא כבר החל לקחת יהודים שחיו בגרמניה, ולהכניס אותם למחנות עינויים קשים. באותה תקופה עדיין איש לא חלם, אפילו בסיוטים הפרועים ביותר, על מיידאנק, על טרבלינקה, על בירקנאו ואושוויץ. כל מה שידעו היה שהיטלר שולח את יהודי גרמניה למחנות עינויים. באותו זמן - מספר עצום של יהודים במזרח אירופה כבר היו רקובים; הם עזבו את דת ישראל. ונהיו בונדיסטים, או סוציאליסטים אדומים; בתי הספר שהתפשטו לכל עבר ייצרו אויבי התורה. היו בתי ספר לאתאיסטים לילדים היהודים, הם נקראו "בתי הספר לתרבות". הם קיבלו הרבה כסף מיהודים אמריקאים והם השתמשו בזה לבניית מוסדות שבהם לימדו אתאיזם, ולמדו ללעוג ליהודים יראי ה' לרבנים ובני התורה. וכמובן שחינכו שם שהגיהנום הוא רק 'סיפור ילדים'; הגיהנום היה הדבר הכי רחוק ממחשבותיהם. הם אמרו שזו רק פנטזיה שהומצאה על ידי הרבנים.

וכך אמר אז רבי ירוחם זצ"ל: מכיוון שאנשים איבדו את ראיית העיקרון של עונשי הגיהנום, הקב"ה מביא להם כעת את "הגיהנום" לעולם הזה, כדי שהם יראו אותו כאן. המחנות הללו בגרמניה היו 'תזכורת' שהקב"ה שלח ליהודים בפולין ברוסיה ובליטא, הם היו צריכים להסתכל בעיתונים שבהם דווח על מה שהתרחש במחנות הריכוז, לפחד מהקב"ה להתחיל לשמור שבת, להוציא את ילדיהם מבתי הספר האתיסטיים לתרבות, ולהכניס אותם לחדרים.

האם הם השתנו? לא! מכיוון שהם לא רצו להביט ולהבין את הלקחים שה' מלמד אותם. הם קראו הלאה את העיתונים הציוניים-סוציאליסטים, מלאי אתאיזם; הם קראו את העיתונים הבונדיסטים, כולם אתאיזם; אפילו עיתוני הרוויזיוניסטים היו כולם אתאיסטים. ואלה היו עיתונים יומיים - שפורסמו בכל יום. להחרדים לא היה אפילו עיתון יומי אחד. לאגודת ישראל היה עיתון חודשי אחד. כל חודש, עיתון אחד. ככה מעט היו החרדים. אז האנשים לא השתפרו.

וכך כשזה לא הספיק הביא הקב"ה לעולם בעוד מדינות עוד מחנות ריכוז, עוד מחנות ההשמדה והמשרפות, כדי לתת לעם ישראל ציור, תמונה של גיהנום. הוא רצה שגיהנום יהיה משהו שקיים ברגשות החיים האישיים שלנו. אז הוא נתן לנו הצצה קטנה. וככה, זה הופך להיות חלק ממי שאנחנו.

ואנחנו, רק בגלל שאנו חיים כעת ארבעים שנה לאחר מעשה, האם זה אומר שאסור לנו להשתמש בתזכורת הזו?! כל מיני הגיהנום שה' הביא לעולם הזה עדיין חרוטים במוחנו. זה עדיין פצע טרי אפילו ארבעים שנה אחרי. וה' רוצה שזה יהיה ככה. ה' רוצה שתחושה מוחשית של אחת משישים של גיהנום תישאר איתנו תמיד, ובדרך זו נתכונן להימנע מהגיהנום האמיתי בעולם הבא.

”מַכַּל מַלְמָדֵי הַשְּׂכֵלְתִי”

יש אלפי דוגמאות שאנחנו יכולים לדבר עליהן; כל כך הרבה דרכים להשתמש בעולם סביבנו כדי להשיג שלימות וקדושה. אנו חיים כיום עם חיותנו הגופנית יותר מאשר עם קיומנו השיכלי. אנחנו בכל זאת גרים בעולם הזה. ולכן לרעיונות ולאידאילים של התורה, למחשבות ה' אין השפעה כזו עלינו כמו החוויות הגופניות. וכך, בכדי להשיג את ההצלחה של "קדושים תהיו", שלמות החשיבה יחד עם ה' יתברך, עלינו לנצל כל מה שאפשר מהעולם הגשמי הזה כדי להפוך את מחשבות ה' לגישות שלנו, ואת מחשבותיו ש לה' למחשבות שלנו.

ניתן להשתמש בריח המתוק של הפרחים הפורחים באביב כדי לעורר בנו את הידע של הריח המתוק של עם ישראל. צריבה קלה על האצבע שלך מזכירה לך את הגיהנום. כשאתה הולך לישון בלילה, השינה הסופית נעשית אמיתית יותר במיוחד, וכשאתה מתעורר כל בוקר אתה חיה שוב ושוב באותו בוקר נהדר שבו תתעורר לראות את פני ה'!

אם אתה לוקח את הדוגמאות הללו, ורבים אחרים, ומשתמש בהן כדי להביא לפני השטח את כל הגדולה שיש לך, אז אתה מצליח בעולם הזה. על ידי ניצול ההזדמנות ללמוד את קדושתו של ה' כפי שהתגלה לנו בתורה, ועל ידי חיקוי שלו ומחשבותיו, אנו משיגים את השלמות המרבית האפשרית, וזהו משמעות המילה קדוש. וכשאתה בונה לעצמך שכל תורני, אתה מקיים את מצוות "קדושים תהיו" בכך שאתה הופך להיות דומה להקב"ה ככל האפשר מבחינה אנושית. "קדושים תהיו" - "תעשו עצמכם קדושים", אומר ה'. ואיך עושים זאת? "כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי" - תהיה קדוש כמוני, על ידי שתרגיל את מחשבותיך שיהיו כמחשבת התורה - מחשבת ה', בסיוע הכלים שנתתי לך בעולם הזה.

שבת שלום ומבורך!

הארות על הפרשה

מתוך ספר ממלכת כהנים [באנגלית]- פירוש עה"ת

מאת רבינו זצ"ל

”וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבָן לֵה' ... דָּם שִׁפְךָ” (יז, ד)

חטא זה, שלא לנצל את ההזדמנות להקריב קרבן לה' מושווה כאן לשפיכות דמים. החיים שהקב"ה מעניק תכליתם להביאנו אל השלימות, וגם את שחיטתה של בהמה יש לנצל כהזדמנות להתעלות עבור בעל הקרבן, בכך יהפכו חייו ליותר בעלי משמעות ותכלית. שחיטת קרבן בכל מקום אחר שאיננו בחצרות המשכן, או לשחוט אפילו בהמת חולין בלא להקדיש אותה כקרבן לה', הרי היא החמצה משוועת של הזדמנות יקרה מפז. וזה בנין אב המשמש דוגמה לכל המעשים של עם ה'. אפילו פת לחמו היומית של האדם עשויה להיות מנוצלת לעבודת ה', אם יאכלנה לא רק מתוך ההרגל, אלא מתוך כוונה לקבל כח לעבודת שמו יתברך. בכך הוא הופך האדם פעולות רגילות ופשוטות לקרבנות, שעל ידם יוכל לזכות בשלמות של יותר ויותר ידיעת ה', הכרת חכמת ה' וחסדו יתברך. החמצה של העשייה מתוך כוונה שכזו הרי היא החמצה של החיים,

ולמה אנחנו מקווים? התקווה היחידה שלנו, הרצון היחיד שלנו, היא שכאשר נתעורר, נשכב ונרגיש יד עדינה המעוררת אותנו מתרדמתנו, נפקח את עינינו ונראה את פניו האוהבים של אבינו שבשמים. והוא יסתכל עלינו בפאר פניו. זה יהיה כזה אושר! אוי! להתבונן באושר בפניו של הקב"ה. כמעט בלתי אפשרי להעלות על הדעת את התחושה הזו, את הרגשות האלה, של להתעורר ולראות את ה'. אני נרעד מהתרגשות כשאני חושב על אותו יום. להביט אל תפארת השכינה בעולם הבא. "אֲשַׁבְּעָה בְּהַקִּיץ תְּמוֹנַתְךָ" התפלל דוד. "בבקשה ריבוננו של עולם, שאשבע את תפארת דמותך כשאני אתעורר". כך דוד רצה להתעורר.

אבל רגע זה הוא כל כך דמיוני, כל כך לא מציאותי לכולנו. וזה מכיוון שאיננו משקיעים מאמץ בכדי לקבוע את הרעיונות הללו במוחנו. אתה יושב כאן ומקשיב לי, אבל זה לא אומר לך דבר כי הם רק רעיונות, פורח באויר; זה לא מוחשי. וזה בגלל שאתה לא פועל ומנסה לחוש ביום את העיניים האלו. אם היית מקשיב לי, היית מתאמן זה כל בוקר, זה הזמן. כל בוקר כשאתה מתעורר ואתה פותח את העיניים, אתה אומר: מוֹדֵה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהִזְרַתְּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחַמְלָה, רַבָּה אֲמוּנָתְךָ! ברגע זה אתה גם יכול להתאמן ולחשוב, ברוך ה' היום פקחתי את עיני, ומה הולך לקרות איתי בשינה האחרונה. יום אחד תהיה שינה סופית, וזו תהיה שינה שלא תתעורר לעולם הזה שוב. אבל תתעורר; אה כן, תתעורר, אתה תתעורר בעולם הבא. ואז באותה התעוררות כשיפקחו עיני לראות שוב, הלא תהיה לי הזדמנות להביט אל פני אור ה'. ואז אפתח את עיני באושר כזה כשאביט אל פני השכינה. וכך, כשאתה פותח את העיניים מחר בבוקר, תחשוב: אור היום שאני רואה כרגע, הוא רמז לאור פני ה' שאראה כשאתעורר מהשינה הגדולה, תאר לעצמך שפשוט התעוררת, ואתה מסתכל אל פני ה', אה, זה כזה תענוג!

”בִּידֶךָ אֶפְקִיד רוּחִי”

והאמת היא שאם אתה רוצה למלא את חייך בהכנות לקראת העולם הבא, אפילו הפעולה הפשוטה ביותר - להירדם בלילה, היא הזדמנות נפלאה לשלימות. עבור רובנו, מה זה כבר להירדם? אתה נרדם כמו בול עץ, כמעט באותה דרך בה פרה הולכת לישון. וזה בזבז כל כך נורא. יש לך הזדמנות להשתמש בממד הפיזי של השינה בעולם הזה כדי למלא את דעתך ברגשות התורה. כשאתה נרדם אתה חושב: "יום אחד אני ארדם בפעם האחרונה. אני אשכב ואעצום את עיניי בפעם האחרונה. ואז אני אעבור מהמסדרון הזה אל ארמון העולם הבא".

וזה הסיבה שחז"ל מלמדים אותנו "שינה אחד מששים למיתה" (ברכות נז:). המטרה כאן אינה ללמד משהו על הזמן שאדם ישן. הגמרא רוצה שתדע היא כיצד להתכונן לשינה הסופית ההיא. אם בכל לילה, כשאתה עוצם את העיניים, אתה מזכיר לעצמך את השינה הסופית שצפויה לך, אם אתה מזכיר לעצמך שיום אחד אתה תעצום את העיניים לתמיד, זה אדם שמתכונן לעולם הבא. כל לילה, הדבר האחרון שאתה עושה הוא להזכיר לעצמך שהעולם הזה הוא רק פרודור לפני העולם הבא. ואתם הופכים מושלמים יותר ויותר בראיית העולם הזה כמו שה' רואה אותנו, ולמלא את הפקודה המקיפה של ה' - "קדושים תהיו".

ואכפתיות. ולכן עליך לנקוט אמצעי זהירות שמשקלותיך ומידותיך יהיו תקינים, וכשאתה מודד ושוקל, לתת דעתך על שימוש הוגן וראוי במידות ובמשקולות.

ואולם מלבד מה שעליך להרגיל עצמך לנהוג במלוא תשומת הלב והזהירות בכל הנוגע לממונו של רעך, אף כך, ויותר מכך יש לך לנקוט משנה זהירות בכל הנוגע לשיפוט שלך את רעך עצמו. חוסר זהירות בדעות הנוגעות לאחרים מסתיים, על פי רוב, בחוסר הערכה ובהמעטה בערכם, לפי שהנטייה הטבעית שלנו היא לרומם את עצמנו על ידי הקטנת האחר. "בצדק תשפוט עמיתך" (ראה לעיל יט, טו).

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

מה היא ספירת העומר, ומה הלקח שעלינו ללמוד ממצווה זו?

תשובה:

ספירת העומר היא מצווה דאורייתא ולכן לא הייתי אומר שאני יודע את הסיבה. אבל אני יכול לומר לך אחד הדברים שאנחנו יכולים ללמוד ממנה.

שים לב, למרות שהספירה היא למנות כמה ימים יש עד למתן תורה, אנחנו לא סופרים כמה ימים נותרו עד מתן תורה, אלא כמה ימים עברו מאז הקרבת קרבן העומר.

קרבן העומר, נקרב כהודאה לה' על שבחסדו הגדול הוא זן ומפרנס לכל בריותיו. חז"ל לימדו, שאחרי כ"ה הודאות על הטובות שהקב"ה עשה ביציאת מצרים, הסיום הוא בשבח הגדול מכולם: "נתן לחם לכל בשר", כיון ש"קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף" (פסחים קיח). והמיוחד בחסד זה הוא, שמלבד החסד הכללי שהקב"ה הוא "א-ל זן ומפרנס לכל, ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא", יש במזון חסד מיוחד עם כל נברא ונברא. הקב"ה מכין לכל נברא, את המזון שמתאים לו במיוחד: "פוחת את ידך ומשביע לכל חי רצון".

ומדוע משולבת הספירה כמה ימים יש עד מתן תורה, עם הספירה כמה ימים עברו מאז הקרבת קרבן העומר? חז"ל לימדו (אבות ג יז) "אם אין קמת, אין תורה, אם אין תורה, אין קמת" - חסד הקמת שה' נותן לנו, והתורה שקיבלנו מה' יתברך משולבים זה בזה. אם אינך מרגיש הכרת הטוב מוחשי על המזון שה' נותן לך, אתה לא תוכל לקבל את התורה של השי"ת בכל לב באמת.

נמצא שכשאנו סופרים כמה ימים עברו מאז הקרבת קרבן העומר, יחד עם מה שאנו מכריזים בכל יום את ההודאה על יום נוסף שהקב"ה זן אותנו, ומונים ומפרטים כבר כך וכך ימים כך וכך שבועות שאתה נותן לנו מזון! אנו גם מכריזים שכשבסוף ארבעים ותשעה ימים כשנקבל את התורה, אז תהא קבלתנו קבלה בלב שלם. אנו מכריזים שאחר כל רוב הטובה הגדולה שאנו מרגישים שה' משפיע לנו, אנו חפצים לקבל את תורתו ומצוותיו בשמחה והכרת תודה. ההכנה והציפייה לקבלת התורה בלב שלם, מתחילה בהודאה על זה שבכל יום ה' זן ומפרנס אותנו, וזו הסיבה שלמרות שיש אומרים שברכת התורה אינה דאורייתא, אבל כולם מסכימים שברכה המזון היא דאורייתא (ברכות מח:).

והרי היא שפיכות דמים במובן מסויים. ממלכת הכהנים צריכה לנהוג ככהנים.

"תועבה הוא" (יח, כב)

הקב"ה אינו מסתפק באיסור העריות ובהטלת עונש מיתה על כך, אלא הוא גם מוקיע את מעשה העבירה כדבר נתעב "זמה הוא", "תבל הוא". בכך רואים אנו את העקרון שבכל פעם שמוזכר מעשה עבירה, עלינו גם להוסיף ולבזות את הדבר ולגנותו. ההוראה "והצדיקו את הצדיק והרשעו את הרשע" (דברים כה, א) נועדה לא רק לדיינים אלא לכל אחד ואחד. "זכר (כלומר הזכרתו של) צדיק - לברכה, ורשע - לשם רשעים - ירקב" (משלי י, ז), הוא לימוד שבהזכירנו צדיק עלינו להרעיף עליו ברכה, וההפך מזה כשמזכירים רשע. וכשם שעלינו לברך את הצדיקים, אף כך עלינו לברך את כל מעשי המצוה ולספר בשבח מעשיהם הטובים. ואפילו לשבח את המוסדות ואת הקהילות אשר פועלים למען מפעלי צדקה וחסד. "אמר צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו" (ישעיה ג, י), טוב הדבר ונכון להללו ולרוממו (אמר) פירושו להעלותו מעלה מעלה, כפי שהוא מופיע במובן זה, בדברים כו, יז ובישעיה יז, ו). רצון ה' הוא לרומם ולפאר את עשיית הטוב בעיני הבריות, ולהוקיע את הרע ואת עושי הרע.

"איש אמו ואביו תיראו" (יז, ג)

בכל מקום בתנ"ך מוזכר האב תחילה, פרט לדוגמה יחידה זו שלפנינו. כאן מוזכרת האם תחילה, על מנת להדגיש שצריך האדם לירא גם מהאם אפילו שהיא עדינה ומלאת חמלה, ואיננה מעוררת רגש של יראה, וזה משום שסיבת היראה היא "אני ה' אלקיכם" כביכול אני הוא שעומד מאחורי ההורה.

מצוה זו היא הזדמנות לאדם להתעלות עד לבלי גבול, משום שהיא כוללת א' - מעשים וכן ב' - מחשבות. על כן חייב אדם לכבד את הוריו אף לאחר מותם (קידושין לא:), ומורא וכיבוד אלו יכולים להתקיים גם כאשר ההורה איננו נמצא, ואפילו במחשבה בלבד ניתן לקיים ציוויים אלו, בדומה לציווי "את ה' אלקיך תירא" (דברים ו, יג).

אהבת ההורים ומוראם, משמשת כסולם שבאמצעותו ניתן להגיע לאהבת ה' ויראתו. כפי שהורינו הם אלה שיצרו אותנו והם המעניקים לנו והם אוהבים את ילדיהם, והם גם המקור וסמכות הראשונה לצוות עלינו דברים, כך גם גדולה טובת הקב"ה על האדם לתת לו את חייו וכל צרכיו, ויראתו ממלאה אותנו. מאחר שמורא אב ואם מביא ליראת השם, נסמך הציווי על יראת אמו ואביו, לציווי של "את שבתתי תשמרו", לפי שהשבת היא אות ועדות לבריאת העולם על ידי הקב"ה, ומהווה אף היא סולם להגיע על ידו ליראת השם: "ויום השביעי שבת לה' אלקיך" (שמות כ, ט).

מצוה זו שנאמרה לנו גם בעשרת הדברות בסיני, נחשבת כחמורה הרבה יותר משאר מצוות, ועל כן צויינה באופן נפרד בפרשת הקללות שנאמרו בהר עיבל: "ארור מקלה אביו ואמו" (דברים כז, טז).

"לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה" (יט, לה) **למרות** שהפסוק בתחילתו מדבר על "עול במשפט", כפי שמשמע בבירור מהמילים שבהמשך, ציווי זה נאמר לכל אדם ולא רק לדיינים בלבד. כי כל אדם שופט ודן, בכל עסקיך, מעשיך ואפילו מחשבותיך, ההחלטות שלך הינן תוצאה של השיפוט שלך. וכפי שהדיינים אחראים לכל פסק דין שניתן על ידם שיהיה ביושר ובשיקול דעת מספיק, גם אתה דיין לעצמך ואחראי לכל החלטה שלך במעשה, בדיבור או במחשבה כלפי רעך. הציווי להמנע מ"עול" מדגיש שעלינו להשמר מלהפסיד לזולת אפילו כזה הפסד שבא רק מתוך חוסר שימת לב